

ПРАВНИ СТАВ

Грађанскоправна и дисциплинска одговорност (јавног) извршитеља и надлежност суда по захтеву за накнаду штете

Постојање и обим грађанскоправне одговорности (јавног) извршитеља за штету проузроковану у вршењу јавних овлашћења у извршном поступку или поступку обезбеђења утврђује се, по захтеву оштећеног лица, у поступку који спроводи надлежан суд по правилима парничног поступка.

Постојање дисциплинске одговорности не представља претходно питање у парничном поступку утврђивања грађанскоправне одговорности (јавног) извршитеља за накнаду штете.

Образложење

Право на накнаду штете проузроковане у вршењу јавних овлашћења зајемчено је у члану 35. Устава Републике Србије. Одредбом става 2. члана 35. Устава утврђено је да свако има право на накнаду материјалне и нематеријалне штете коју му незаконитим и неправилним радом проузрокује државни орган, ималац јавног овлашћења, орган аутономне покрајине или орган јединице локалне самоуправе. Одредбом става 3. истог члана утврђено је да закон одређује услове под којима оштећени има право да захтева накнаду штете непосредно од лица које је штету проузроковало.

Положај, овлашћења и дужности, одговорност за штету, као и дисциплинска одговорност (јавних) извршитеља, као ималаца јавних овлашћења регулисани су одредбама важећег Закона о извршењу и обезбеђењу.

Предмет тужбеног захтева у парници пред првостепеним судом, који је иницирао поступак за решавање спорног правног питања на основу члана 180. Закона о парничном поступку, јесте накнада материјалне штете проузроковане тужиоцу као извршном дужнику у извршном поступку спроведеном и окончаном по одредбама **ранијег Закона о извршењу и обезбеђењу** („Службени гласник РС“, бр.31/11, 99/11-др. закон, 109/13-УС, 55/14 и 139/14). Овај закон је меродаван пропис за тумачење и решавање спорног правног питања.

Према одредби члана 312. наведеног закона, којом је дефинисан статус извршитеља, извршитељ врши јавна овлашћења која су му поверена овим законом (став 1) и обавља делатност као предузетник или као члан ортачког друштва чији чланови могу бити искључиво извршитељи (став 2). Овлашћења извршитеља у предметима извршења и обезбеђења потраживања, у складу са одредбама и ограничењима прописаним овим законом, побројана су и описана у 13 тачака одредбе члана 325. Закона.

Одредбом члана 326. ранијег Закона о извршењу и обезбеђењу одређена је одговорност извршитеља за штету, прописивањем да је извршитељ целокупном својом имовином одговоран за штету која током поступка извршења настане његовом кривицом. Према одредби члана 333. став 4. Закона, извршитељ је

одговоран и за рад свог заменика и солидарно одговоран за штету учињену његовим радом.

Надзор над радом и дисциплинска одговорност извршитеља посебно су уређени у Глави шестој истог закона, одредбама чл. 346-357. Према одредби члана 349. Закона, извршитељ одговара ако својим поступцима у вршењу своје делатности крши одредбе овог закона и других прописа, ако не испуњава своје обавезе прописане Статутом и другим актима Коморе и ако било којим својим поступком вређа част и углед професије извршитеља (став 1), с тим да одговорност за кривично дело или прекршај не искључује дисциплинску одговорност извршитеља (став 2). Одредбама чл.353-356. Закона, прописано је да дисциплинска комисија спроводи дисциплински поступак ради утврђивања дисциплинске одговорности извршитеља и изриче дисциплинске мере, у складу са овим законом, да је одлука дисциплинске комисије коначна и да се против ње може покренути управни спор.

Сада важећи Закон о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник РС“, бр.106/15, 106/16- аутентично тумачење и 113/17 – аутентично тумачење) ближе је регулисао и детаљно разрадио положај, овлашћења и дужности јавног извршитеља, услове за обављање његове делатности и надзор над његовим радом, као и његову дисциплинску одговорност, у посебном Седмом делу одредбама чл. 460-544 тог закона. Одредби члана 312. ранијег закона о статусу извршитеља одговара одредба члана 468. ст.1. и 2. сада важећег закона, према којој јавни извршитељ врши јавна овлашћења која су му поверена овим или другим законом и обавља делатност као предузетник или као члан ортачког друштва чији чланови су искључиво јавни извршитељи.

Одредба о одговорности јавног извршитеља за штету садржана је и ближе разрађена у члану 498. сада важећег Закона о извршењу и обезбеђењу, која по својој формулацији у ставу 1. овог члана одговара одредби члана 326. ранијег закона. Сада важећи закон садржи нову одредбу у ставу 2. истог члана 498. којом је прописано да Република Србија не одговара за штету коју својом кривицом јавни извршитељ проузрокује у извршном поступку или поступку обезбеђења.

Одредба о дисциплинској одговорности јавног извршитеља садржана у члану 525. ст.1. и 2. сада важећег закона одговара по својој садржини одредби члана 349. ранијег закона о дисциплинској одговорности извршитеља. Дисциплински поступак за утврђивање дисциплинске одговорности јавног извршитеља посебно је регулисан одредбама чл. 536-544 садашњег закона. При томе је одредбом члана 541. истог закона изричито прописана могућност вођења управног спора против одлуке дисциплинске комисије донете у спроведеном дисциплинском поступку.

Одредбом члана 1. **Закона о парничном поступку** („Службени гласник РС“, бр.72/11 ...55/14), прописано је да се тим законом уређују правила поступка за пружање судске заштите по којима се поступа и одлучује у парницама за решавање спорова насталих поводом повреде права личности и спорова из породичних, радних, привредних, имовинскоправних и других грађанскоправних односа, осим спорова за које је посебним законом прописана друга врста поступка. Одредбом члана 12. овог закона, предвиђено је да ако одлука зависи од

претходног решења питања да ли постоји неко право или правни однос, а о том питању још није донео одлуку суд или други надлежан орган (претходно питање), суд може сам да реши то питање ако посебним прописима није друкчије предвиђено (став 1). Одлука суда о претходном питању има правно дејство само у парници у којој је то питање решено (став 2. истог члана Закона).

Из начина на који је регулисан положај и одговорност (јавног) извршитеља по ранијем и сада важећем Закону о извршењу и обезбеђењу произлази да извршитељ односно јавни извршитељ материјалноправно одговара (целокупном својом имовином) за штету коју је својом кривицом проузроковао у вршењу јавних овлашћења у поступку извршења или поступку обезбеђења. Истовремено он подлеже и дисциплинској одговорности.

Дисциплинска одговорност извршитеља односно јавног извршитеља не искључује његову грађанскоправну одговорност, која се утврђује у спору за накнаду штете пред надлежним судом (опште и посебне надлежности) по правилима парничног поступка (члан 1. Закона о парничном поступку). За постојање грађанскоправне одговорности није нужно да је претходно вођен и окончан дисциплински поступак против (јавног) извршитеља односно да је претходно утврђена његова дисциплинска одговорност.

Ранијим Законом о извршењу и обезбеђењу (који се примењује у конкретном случају) је на посредан начин искључен имунитет извршитеља од грађанскоправне одговорности за штету, као и од учешћа у парничном поступку по том одштетном захтеву у својству странке. У сада важећем Закону о извршењу и обезбеђењу је изричито искључен такав имунитет (члан 498. став 2), прописивањем да држава не одговара за штету коју својом кривицом проузрокује јавни извршитељ у поступку извршења или у поступку обезбеђења.

(Правни став усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 11.12.2018. године).